

Tlhako ya Leano la Lebaka la Nako ya Magareng

Ka gare: Bala ka ga maanotiro a mmušo a 2014 – 2019

"Afrika Borwa ke lefelo le lekaone kudu go phela go lona go feta ka fao go bego go le ka gona ka 1994 gomme maphelo a dimilione tša batho ba rena a kaonafetše."

"Le ge go le bjale, ka ge Leanothhabollo la Bosetšhaba (NDP). le Tekodišo ya Mengwaga ye Masomepedi ya Kantoro ya Mopresidente di laetša, ditlhohlo tše tharo tša bohloli, tlhogego ya tekatekano le tlhogego ya mešomo di tšwela pele go ama maphelo a batho ba bantsi."

"Ka ge re tsena kgatong ya bobedi ya phetogo go tšwa nakong ya kgethologanyo go ya setšhabeng sa temokrasi sa bosetšhaba, re swanetše go swaragana le phetošo ye e tseneletšego ya ekonomi ya setšhaba go fedisa ditlhohlo tše tharo."

"Phetogo e ka se tle ka ntle le ditsenogare tše di tseneletšego."

Mopresidente Jacob Zuma, ka Polelong ya Maemo a Setšhaba, ka la 17 Phupu 2014.

Mmogo re tšwetsa pele Afrika Borwa

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Tlhako ya Leano la Lebaka la Nako ya Magareng (MTSF): 2014 – 2019

Go tšweletša pele temokrasi ya rena

Ka la 7 Phato 2014, mmušo o tsebagaditše semmušo MTSF ya 2014 – 2019. Le ke leanotiro la mmušo la go fotoša maphelo gore a be kaone le go fotoša setšhaba sa rena le ekonomi ka lebelo go feta ka fao go bego go le ka gona go tloga ka 1994.

MTSF e laetša thomelo ya bakgethi, gomme e gatelela phethagatšo ya NDP.

MTSF e bea ditiro tše o tlago di dira le dinepišo tše di tlago fihlelelw. E aba gape tlhako ya maano a mangwe a mmušo wa bosetšhaba, wa diprofense le wa selegae.

Tlhako ye e laetša ka fao mmušo o rulaganyago go dira gore ekonomi ya Afrika Borwa e be le bokgoni kudu, e hlame dibaka tša mošomo tše kaone le go tšwetša pele peeletšo ya ka nageng le ya boditšhabatšhaba.

Ye ke MTSF ya mathomo ye e tliego ka morago ga go amogela NDP ka Lewedi 2012.

Leano la 2014 - 2019 ke motheo wa mengwaga ye mehlano wa go fihlelela Nepo ya 2030 ya NDP.

Ka mantšu a Mopresidente Jacob Zuma:

"Leano le le amogetšwe bjalo ka leano la bosetšhaba la naga ka moka. Ke peakanyo ya mengwaga ye e tlago ye 20. Mošomo ka moka wo re o dirago ka mmušong bjalo ke karolo ya NDP. ka bophara, go akaretšwa maano ka moka a phethagatšo ya mošomo, a ka ba a setšhaba, a ekonomi goba a sepolotiki."

MTSF ke mokgwa wa gore mmušo o kwešišege ka go melaotshepetšo le maano a ona le go netefatša gore go na le tsenelelano ye kaone magareng ga melaotshepetšo ye e fapafapanego. Tlhako ye e dumelela gape mmušo go netefatša gore o na le ditekanyetšo tša tšhelete tše di hlokegago go phethagatša maano a. Ditumelelano tša phethagatšo ya mošomo magareng ga Mopresidente le Tona ye nngwe le ye nngwe di tla thewa go ditiro, go dilaetši le go dinepišo tše di beilwego ka mo go MTSF.

Ka ge NDP e le kakaretšo ya lenaneotiro (PoA) la ona, mmušo o tla akgofiša phetogo le kgatelopele ka nageng ka Mokgwa o Moswa wa Kgolo ya Ikonomi (NGP) o beilwego, Leano la Mananeokgoparara la Bosetšhaba le Leanotiro la Molaotshepetšo wa Diintasteri (IPAP), leo le lebeletšego kudu go tšwetša pele peeletšo le bokgoni ka makaleng le diintastering tše di etilego pele.

PoA eo e ahlaahlwago ka mo kgatišong ye e theilwe go dinepišo tše MTSF mo mengwageng ye e latelago ye mehlano.

Kgatišo ye ya PoA, ye e ahlaahlago maano a mmušo a mengwaga ye e latelago ye mehlano, e theilwe go MTSF ya 2014 - 2019.

Go hwetša tshedimošo ka bottalo ka ga mananeo le ditirelo tša mmušo, etela www.gov.za goba o romele emeile go: information@doc.gov.za

Go fihlelela tshedimošo ka bottalo ka ga PoA, etela wepsaete ya Kgoro ya Peakanyo, Tekodišišo le Tshekatsheko ya Phethagatšo ya Mošomo: www.poa.gov.za

E gatišitšwe ke Kgoro ya Dikgokagano (DoC). Tshedimosetso House, 1035 Cnr Frances Baard and Festival Streets, Hatfield, Pretoria. Mogala: 012 473 0000.

TLHABOLLO YA EKONOMI LE MEŠOMO

Phetošo ya ekonomi ye e tseneletšego, kgolo ya ekonomi ya lebelo le go hloma mešomo

Lenaneo la mmušo la phetošo ya ekonomi ka lebelo le mabapi le go fihlelēa kgolo ya ekonomi ya lebelo le go ya go ile, peeletšo ya godingwana, mešomo ye mentši, tlhogego ya tekatekano ye e fokotšegilego le go dira gore ekonomi e se hlwe e le ka diatleng tša morafe wo itšego.

Mo mengwageng ye e latelago ye mehlano, dinepišo tše bohlokwa tša mmušo di akaretša go:

- oketša kelo ya kgolo ya ditšeletšwa ka moka tša ka nageng (GDP) go tloga go 2,5% ka 2012 go fihla go 5% ka 2019
- oketša kelo ya peeletšo go fihla go 25% ya GDP ka 2019
- oketša kabelo ka letsenong la ka malapeng a 60% a bao ba hlokago kudu go tloga go 5,6% ka 2011/12 go fihla go 10% ka 2019
- fokotša kelo ya semmušo ya go thwala batho mešomong go tloga go 25% ka kotareng ya mathomo ya 2013 go fihla go 14% ka 2020.

Go aga mananeokgoparara

Mmušo o tla netefatša gore go ba le kabo ye e lekanego ya mohlagase ya kgolo ya ekonomi le go rarolla mapheko a mangwe a kago ya mananeokgoparara ao a tlišago kgolo ka go šomiša Khomisene ya Kgokaganyo ya Mananeokgoparara ya Kantoro ya Mopresidente.

Selo se bohlokwa ke go oketša kabo ya mohlagase. Mohlagase wo o tšwago polanteng e mpsha ya go fehlwa ka malahla ya Medupi e tla kaonafatša kabo ya mohlagase ka 2015, gomme tshireletšego ya lebaka le letelele go kabo ya mohlagase e tla tšwela pele go ba nepišo ya togamaano.

Mmušo o tla tšwela pele ka lenaneo la kopanyo ya kabo ya mohlagase go akaretša wa go fehlwa ka malahla, wa nyutleliara, wa gase ya ka fase ga mobu, oli le gase ya lewatleng le go dišomišwa leswa, go hlokometšwe mabaka a tikologo, a ditšelete, a setšhaba le mabaka a mangwe ao a swanetšego go hlokomelwa.

Go akgofisa go utolla ga methopo ye mengwe ya enetši ka gaseng ya ka fase ga mobu le ya lewatleng e tla ba dilo tše di tlago pele, bobedi go aba enetši le bjalo ka mokgwa wa go godiša ekonomi ka kakaretšo.

Go maatlafatša boitshepo bja babeleletši

Mmušo o tla rerišana le ba kgwebo kudu gore o kwešiše bokaone seo se nyakegago go kgontšha peeletšo ya ka lefapheng la phraebete; wa netefatša gore maano ao go dumelwanego ka ona a a phethagatšwa; go aga boitshepo bja babeleletši, le go hloma tshepano magareng ga kgwebo le mmušo. Mmušo o tla hlohleletša gape kgwebo go dira kgatelopele ya ka pela ka go phethagatšeng mananeo a tekatekano mešomong, tlhabollo ya bokgoni le Maatlafatšo ya Ekonomi ya Bathobaso ye e Akaretšago Mang le mang (BBBEE).

Go thwala bafsa le basadi mešomong

Mmušo o tla hlohleletša dikgwebo go hloma mešomo le dibaka tša kgwebo go bafsa le go basadi le gore o šomiše setlamo sa diputselšo tša metšhelo ya bašomi. Putseletšo ya metšhelo ya bašomi e abaganya tshenyegelo ya go thwala batho mešomong magareng ga mmušo le bengmešomo ka go fokotša tekano ya motšhelo wa letseno wo o lefšago ke mošomi o mongwe le o mongwe yo a nago le maswanedi yo a thwetšwego ke mongmošomo.

Kwano ya Maatlafatšo ya Bafsa, yeo e saennwego ka Soweto, kgauswi le Johannesburg, ka la 18 Moranang 2013 ke mmušo, mekgatlo ya bašomi, dikgwebo tše di ipopilego, mekgatlo ya setšhaba le ya bafsa, e tšwetša pele go hlomelago bafsa ba maAfrika Borwa dibaka tša mešomo fao go dirwago ka seboka.

“Mmušo o tla tšwela pele ka diprotšeke tše dingwe tša mehutahuta tša mananeokgoparara tše di tlago fetoša maemo a bophelo bja batho ba rena le go maatlafatša kgolo ya ekonomi.” – Mopresidente Jacob Zuma, Polelo ya Maemo a Setšhaba, ya la 17 Phupu 2014.

Go beeletša ka lefapheng la dinamelwa

Go beeletša ga mmušo ka lefapheng la dinamelwa go tla bula dibaka tše oketsegilego tša kgolo, ka ditirelo tše di kaonafetšego tša banamedi le katološo e kgolo ka bokgonging bja Transnet bja go rwala merwalo ka ditimela.

Naa o be o tseba?

- Setheo sa Ditimela tša Banamedi sa Afrika Borwa (PRASA) go emetšwe gore se tla šomiša R51 bilione mo mengwageng ye e letalego ye 10 go tšweletša ditimela tše 600 tša maemo a godo. Palomoka ya ditimela tše 580 di tla agwa ka Afrika Borwa ka femeng ye mpsha ka Dunnottar, ka ntle ga Nigel ka Ekurhuleni, ka tshenyegelo ya R1 bilione. Polante ya disekweremetara tše 600 000 e hlamešwe gore e kgone go ba le lefelo la go hlama ditimela, lefelo la tlhahlo le serapa sa intasteri. Protšeke ye e tla hloma mešomo ya thwii ye
- Transnet e tla šomiša R107 bilione go kaonafatša bokgoni le šoma gabotse ga mananeokgoparara a yona. Go lebeletšwe gore mešomo yeo e thekgwago ke Transnet e tla oketšega go tloga go ye 368 000 ka 2011/12 go fihla go ye 570 000 ka 2018/19.

Go katološa mananeokgoparara a tshedimošo le a dikgokagano

Mmušo o tla katološa, wa bea tirišong ya sebjalebjale le go oketša go se ture le go fihlelelega ga mananeokgoparara a tshedimošo le a dikgokagano le ditirelo tša kgokagano ya elektroniki. Se se akaretša kgašo ya protepente le ya titšithale. Mošomo wa ditheo ka moka tša theknolotši ya tshedimošo tše di lego tša mmušo o tla beakanywa ka nepo ya go fihlelela maikemišetšo a.

Go šoma ka thulano ya mošomong

Mmušo o tla šoma le mekgatlo ya kgwebo le ya bašomi go bea sekeng mmaraka wa bašomi ka go rarolla dilo tša motheo tše di bakago thulano ya mošomong ka meepong le go gongwe. Mmušo o dumela gore se se swanetše go dirwa ka go kaonafatša maemo a mošomo le a madulo a bašomi, le go kaonafatša dikamano tša mešomong.

Leanotiro la Molaotshepetšo wa Diintasteri (IPAP)

Ka IPAP, lesolo la bodiredi bja kgauswi bja ka gare ga naga le ka mananeo a mangwe, mmušo o tla kaonafatša go šoma ga Makala a mangwe ao a nago le bokgoni bja go hloma dibaka tša mešomo tše di nyakegago kudu tša go swana le meepo, temo le botšweletši, le gape go tšwetša pele bohlwekiši bja dimineralie.

8 088, yeo e lego karolo ya mešomo ye e fetago ye 33 000 ya thwii le yeo e sego ya thwii mo mengwageng ye e latelago ye 10, go realo e le go fihlelala maemo a tšweletšo a ka nageng a ka godimo ga 65%.

• Transnet e tla šomiša R107 bilione go kaonafatša bokgoni le šoma gabotse ga mananeokgoparara a yona. Go lebeletšwe gore mešomo yeo e thekgwago ke Transnet e tla oketšega go tloga go ye 368 000 ka 2011/12 go fihla go ye 570 000 ka 2018/19.

Mokgwa o Moswa wa Kgolo ya Ikonomi (NGP)

Mmušo o tla tsenya tirišong NGP go godiša mafapha a ekonomi ao a nago le bokgoni bja go thwala batho ka bontši, a go swana le ekonomi ye e amanago le tikologo, go romela dithoto dinageng tša ka ntle le ditirelo ka mebarakeng ya ka Afrika, le oli le gase ya ka fase ga mobu le ya lewatleng. NGP e nepišitše go hloma mešomo ye dimilione tše hlano go tloga ka 2010 go fihla ka 2020.

Mmušo o tla phethagatša ka maatlal melaotshepetšo ya ona ya BBBEE gore maAfrika Borwa bao ba bego ba beetšwe thoko mo nakong ye e fetilego go ba karolo ya ekonomi ba kgone go kgatha tema gabotse mo mengwageng ye e tlago. Kgoro ya Tlhabollo ya Dikgwebopotlana e tla nepiša diphetogo tše di hlokagalago go oketša mebaraka ka palo ya dikgwebopotlana le dikgwebo tša magareng e lego seo se ka thušago go akgofisa tlhomo ya mešomo.

Mmušo o tla maatlafatša thekgo ya ona go dikgwebo tša mohlakanelwa, kudukudu ka mešomong ya dipapatšo le ya kabu ya ditšweletšwa, go kgontšha batšweletši bao ba tšweletšago gannyane go tsena ka mananeo a kabu ya ditšweletšwa a semmušo le go šomiša dibaka tša diekonomi tša karologanyo ya kabu ya ditšweletšwa go ya ka bogolo.

Go tšwetša pele BBBEE le bodiredi bja ka nageng

Mmušo o tla tšwetša pele BBBEE le bodiredi bja kgauswi, wa gapeletša gore go be le boleng bjo bokaone bja tšhelete le go fokotša bomenetša. Mmušo o ikemišeditše go dira gore bodiredi bja bonyane 75% bja dithoto le ditirelo tša ona bo tšwe go batšweletši ba Afrika Borwa.

Diphetošo tše di šišintšwego go Molao wa Phadišano, wa 1998 (Molao wa 89 wa 1998) di ikemišeditše go:

- thibela kwanelo ya go bea ditheko go ditšweletšo tša go swana le tšhipi le dikhemikhale tše boima.
- dira gore botšweletši bja ka nageng bo be le bokgoni kudu.
- thekga peeletšo ya mananeokgoparara.
- fokotša tshenyegelo ya ditirelo tša ditšhelete le ditšhelete tša peeletšo.

Go netefatša gore go ba le netweke ya mananeokgoparara a ekonomi yeo e šomago gabotse, ya bokgoni le yeo e arabelago setšhaba, mmušo o tla ikemišetša go:

- oketša maemo a mothopo wa botšweletši bja mohlagase go tloga go 1% mo lebakeng le go fihla go 19% ka 2019
- oketša methopo ya meetse a mantši yeo e kgopetšwego ka 5% ge go bapetšwa le ka 2014
- oketša go tsenya ga protepente go tloga go 33,7% ka 2013 go fihla go 80% ka 2019

Go katološa thekgo ya ditšhelete go tliša kgolo ya ekonomi

Pankatlhabollo ya Dinaga tša Borwa bja Afrika, Koporasetlhabollo ya Diintasteri, Panka ya Naga, Koporase ya Bosetšhaba ya Thušo ya Ditšhelete tša go Aga Dintlo le dihlongwa tše dingwe tša ditšhelete tša tlhabollo di tla fa thušo ya ditšhelete go diitasteri, go temo le go peeletšo ya mananeokgoparara.

Dipanka di tla hlohleletšwa go aba ditirelo tše ntši tša ditšhelete go palo ye kgolo ya batho go ba thuša go aga dithoto tša bona. Mmušo gape o nyaka go bona dipanka di thuša dikgwebopotlana gore di tšwelele le gore di gole, le go thuša kgolo ya ka mafapheng ao a lego gona le a maswa ka ditšhelete.

Go tla tsebagatšwa magato a go rarolla mathata a go adimišana ka ditšhelete fao go sego gwa loka le ditefišo tše di fetiššago go bao ba adimištšego ditšhelete ka dikarolong tše dingwe tša lefapha la ditšhelete, le go dira gore lefapha la ditšhelete le akaretše bohle kudu le go fihlelelega.

Diprotšeke tša go hloma mešomo

Mmušo o tla beakanya Lenaneo la Katološo ya Mešomo ya Setšhaba (EPWP), kudukudu Lenaneo la Mešomo ya Motseng (CWP), go fa batho ba bantši sebaka sa go šoma; go fa tlhahlo le maitemogelo a mošomo, le go oketša tirišano ya setšhaba.

EPWP e tla aba dibaka tša mešomo tše dimilione tše tshela ka 2019 gomme CWP yona e tla katološwa gore e be le bonyane lefelo le tee ka masepaleng o mongwe le o mongwe mafelelong a ngwaga wa 2014 le go aba dibaka tša mešomo tše milione o tee mafelelong a 2019.

- oketša ditone tše di sepetšwago ka ditimela go tloga go dimetrikitone (Mt) tše 207 ka 2013 go fihla go 330 Mt ka 2019
- kaonafatša go phethgatša mošomo ga maemakepe a lewatle le mafelo a ka gare ga naga go tloga go kakaretšo ya ao a sepetšago dikhreine tše 28 go ya go tše 35 ka iri ka 2019.

Mmušo o tla maatlafatša taolo ya dihlongwa tša ditšhelete gore badiriši ba swarwe gabotse le gore ditšhelete tše di tepositiwago di bolokege. Postbank e tla raloka tema ye maatla ka ditirelong tša panka.

Go tloša mapheko ao a sa hlokagalego a taolo

Kantoro ya Mopresidente e tla sekaseka melao le melawana ye meswa le yeo e lego gona ka tlhokomelo, go lekola ge eba e sepelelana le NDP.

Mmušo gape o tla tsenya tirišong le go kaonafatša go šoma gabotse ga ditshepedišo tša taolo, ka mafapheng a dilaesentshe tša boagi, ka ditshekatshekong tša seabe go tikologo, ka ngwadišong ya dikhamphani, ka go obameleng ga melawana ya metšhelo, ka mangwalong a tumelelo a mešomo yeo e sa hwetšagalego gabonolo go batšwantle, dilaesentshe tša meepo, dilaesentshe tša meetse le phihlelelo go ditirelo tša mananeokgoparara a masepala.

GO KAONAFATŠA BOLENG BJA LE PHIHLELELO YA THUTO LE TLHAHLO

Bašomi bao ba nago le bokgoni le bao ba kgonago go thekga leanokgolo leo le akaretšago mang le mang

Thuto e raloka tema e bohlokwa go lekalekanya diphetogo tša maphele a batho, go tšwetša pele mosepelo wa ekonomi, go tšwetša pele kgolo ya ekonomi, go hloma mešomo, go fediša bohloki le go fokotša tlhokego ya tekatekano.

Mo mengwageng ye e latelago ye mehlano, mmušo o ikemišeditše go fihlelela dilo tše di latelago:

- Bana ka moka ba mengwaga ya magareng ga ye šupa le ye 18 ba swanetše go ba ka sekolong.
- 65% ya baithuti ba swanetše go ba ka diphapošing tša thuto tše di nago le bana ba mengwaga ya dihlopha tša bona.
- 60% ya legoro le lengwe le le lengwe la mengwaga e swanetše go hwetša Setifikeiti sa Marematlou goba mangwalo a dithuto tša boikgethelo tša mešomo ya diatla le tša thuto le tlhahlo.
- 75% ya baithuti bao ba lekilwego ka go Ditekolo tša Bosetšhaba tša Ngwaga ka ngwaga ka go Dikreiti tše 3, 6 le 9 ba swanetše go hwetša ka godimo ga 50% ka go bobedi go kgoni go bala le go ngwala le ka go bokgoni bja dipalo.
- Palo ya baithuti ba maemo a Kreiti ya 12 bao ba hwetšago maswanedi a dithuto tše di ba dumelelago go amogelwa ka diyunibesithing e tla oketšwa go fihla go ba 250 000 (172 000 ka 2013).
- Palo ya baithuti bao ba ngwadišitšwego ka diyunibesithing e tla oketšega go tloga go ba 950 000 ka 2013 go fihla go ba 1,07 milione.
- 90% ya baithuti bao ba hlokago tlhahlo le maitemogelo ao a theilwego go mešomo gore ba phethe mangwalo a bona a dithuto ba tla tsenya fao mešomong yeo.
- Palo ya baithuti bao ba ingwadišitšego ka dikholetšheng tša Thuto le Tlhahlo tša Sethekniki le Mešomo ya Diatla (TVET) e tla oketšega go tloga go ba 670 455 ka 2013 go fihla go ba 1,238 milione.
- Ngwadišo ya diyunibesithi ka mananeong a dithuto tša motheo e tla oketšega go fihla go baithuti ba 36 000 (go tloga go ba 16 300) ka 2013.
- Palo ya bašomi ba diatla ba sephrofešenale yeo e tšweletšwago

ngwaga o mongwe le o mongwe e tla oketšega go fihla go ba 24 000 ka ngwaga ka 2019 (go tloga go ba 18 110 ka 2013), go fihlelela dinyakwa tša ekonomi ye e golago.

- Go thekga ekonomi ya tsebo, palo ya baithuti bao ba phethilego dithuto tša Bongaka e tla oketšega go ya go ba 3 000 ka ngwaga ka 2019 (go tloga go ba 1 870 ka ngwaga ka 2013).
- Palo ya baithuti bao ba phethilego dithuto tša boentšeneere e tla oketšega go fihla go ba 57 000 (9 974 ba tšweleditšwe ka 2012).
- Palo ya baithuti bao ba phethilego dithuto ka lefapheng la maphele a batho le ka lefapheng la maphele a diphoofolo e tla oketšega go fihla go ba 45 000 (8 015 ba tšweleditšwe ka 2012).
- Palo ya baithuti bao ba phethilego dithuto tša bona ka lefapheng la dithutamahlale a tikologo e tla oketšega go fihla go ba 36 000 (6 366 ba tšweleditšwe ka 2012).
- Go thekga thuto ya motheo, diyunibesithi di tla tšweletša baithuti ba 20 000 bao ba phethilego dithuto tša bona tša borutiši ka ngwaga ka 2019, e logo koketšego ya go tloga go ba 13 740 ka 2013.
- Go thekga boleng bja bofahloši, diyunibesithi tše 10 di tla aba dithuto tša bofahloši tša TVET ka 2019.
- 30% ya bafahloši ba dikholetšhe tša TVET ba swanetše go ba le maitemogelo a mošomo ngwaga o mongwe le o mongwe go fihla ka 2019.
- Thušo ya Mašeleng ya Tlhabollo ya Go ruta le ya Dinyakišo e tla oketšega go tloga go dirutegi tše 50 ka 2012 go fihla go dirutegi tše 400 ka 2019.
- Go fotoša sebopego sa histori le sa setšhaba sa bašomi ba dirutegi, palo ya dirutegi tše mpsha tša bathobaso e tla oketšega

Naa o be o tseba?

Dikgato tša mmušo tša go kaonafatša boleng bja thuto di akaretša boitshwaro le maikarabelo ka dikolong. Barutiši ba tla emelwa gore ba be ka diphapošing tša dithuto, ka nako gomme ba rute, mola e le gore baithuti le bona ba swanetše go ba ka phapošing ya thuto gomme ba ithute. Dihlogo tša dikolo di tla thušwa go tšwetša pele mekgwa le maemo a godimo a boitshwaro.

Lenaneotiro la Mmušo la 2014 – 2019

ka bonyane ba 100 ka 2019 ka ngwaga.

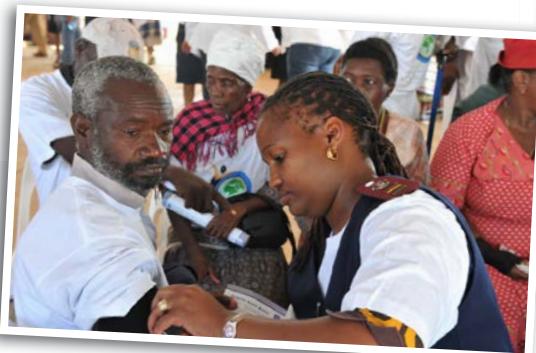
- Palo ya baithuti ba dithuto tša ka morago ga kgrata ya mathomo bao ba filwego dipasari le dithušo tša mašeleng a go tšwetša pele dithuto ke Sekhwama sa Dinyakišo sa Bosetšhaba e tla oketšega go fihla go ba 27 411 ka koketšego mo mengwageng ye mehlano go baithuti ba dithuto tša Mastase (ba 3 704 ka 2012), le ba 15 209 ka koketšego mo mengwageng ye mehlano go baithuti ba dithuto tša Bongaka (ba 2 265 ka 2012) Masolo a go tšwetša pele le go akgofiša dikaonafatšo ka go šoma gabotse ka dikololong a akaretša tše di latelago:
- Magato a go kaonafatša pušo ya dikolo, boetapele le boikarabelo, go akaretšwa dinyakwa tša bokgoni le thekgo ya taolo go dihlogo tša dikolo le bahlankedi ba ka dileteng, go netefatša gore barutiši ba tla sekolong ka nako, ba a ruta le go fetša lenaneothuto ka moka.
- Dipeeletšo ka go meago ya dikolo le go e hlkomela, go rarolla go šalela morago ga mešomo, go tloša meago ye e sego maleba, le go fihlelala maemo a fasfase a kelelatšila le dinolofatši tša ka dikolong.

- Thekgo ya tlhabollo ya barutiši le tlhabollo ye e kaonafetšego go barutiši ba ka moso, go aga go Lenaneo la Pasari la Funza Lushaka.
- Netefatšo ya gore moithuti yo mongwe le yo mongwe o hwetša phihlelelo go dipuku tša go bala tše di nyakegago ka lekaleng le lengwe le le lengwe la thuto le ka kreiting.
- Maatlafatša boleng bja tlhagišo ya bjale ya Kreiti ya R mola re netefatša gore peakanyo ya maleba e a dirwa go oketša tlhagišo ya dithutwana tša pele ga Kreiti ya R.
- Koketšo ye e tšwelago pele ya mananeotlhabollo a dithuto tša bana ba mengwaga ya ka fasana (ECD), ye e etilwego pele ke lefapha la tlhabollo ya setšhaba, yeo e nago le seabe go go lokela go ya sekolong ga bana ba mengwaga ye 5 - 6.
- Go tsenya tirišong ga mananeo a polokego dikolong go netefatša go phela gabotse ga baithuti, go akaretšwa go se kgotlelele go omanya le tlaišo ya baithuti
- Go tsebagatša dipolelo tša seafrika ka dikolong ka mokgwa wa go di

"Afrika Borwa e hloka bokgoni bja boentšeneere go aba lenaneo leo le oketšegago la peeletšo go mananeokgoparara le go eta pele dikatlego ka meepong, ka diintastering le ka kgokaganyong. Naga gape e hloka dingaka tše di lekanego, dingaka le bašomi ba tša maphelo ba sephrofešenale ka magorong ao a fapafapanego a mešomo go aba tlhokomelo ya maphelo ya maemo a godimo." – MTSF 2014 - 2019

GONETEFATŠATLHOKOMELOYAMAPHELOYAMAEMOAGODIMOLETŠHIRELETŠEGO YA SETŠHABA GO BADUDI KA MOKA

Bophelo bjo bottelele le bjo bokaone go maAfrika Borwa ka moka

Mmušo o tla kaonafatša maemo le diphihlelelo tša ditirelo tša maphelo ka go tsebagatša Inšorentshe ya Maphelo ya Bosetšhaba (NHI).

NHI ke lenaneo la thušo ya ditšelete leo le tlago netefatša gore badudi ka moka ba Afrika Borwa ba fiwa tlhokomelo ya maphelo ye bohlokwa, go sa lebelelwe maemo a bona a mošomo le bokgoni bja bona bja go lefa ditirelo.

Go kaonafatša tlhokomelo ya maphelo mo mengwageng ye mehlano ye e latelago, mmušo o ikemišeditše go:

- kaonafatša maemo a tlhokomelo ya maphelo le go fokotša dinako tša go emela ditirelo ka lefapheng la mmušo, ao a thekgwago ka Kantoro ya melawana ya Maphelo ye e sa tšwago go hlongwa le go obamela Tšhatya ya Balwetsi.
- katološa le go tsošološa tlhokomelo ya maphelo ya motheo, go akaretšwa dihlopha tša go ya setšhabeng tše di theilwego ka diwateng tša masepala.
- katološa go lekola kgonagalo ya go šoma ga ditirelo tša NHI ka dileteng.
- tšwetša pele mekgwa ya bophelo e mekaone le go hlohleletša batho gore ba fele ba eya go yo lekolwa malwetsi a go se fetele kgafetšakgafetša.
- fokotša ditshenyegelo tša tlhokomelo ya maphelo.
- kaonafatša methodo ya merero ya bašomi ya maphelo, le go tsošološa dikhološhe tša booki le go katološa tlhahlo ya bašomi ba maphelo ba diphrofešenale.
- beeletša ka dikonaafatšong tša taolo ya maphelo le boetapele, go akaretšwa peakanyoleswa ya pušo, thušo ya ditšelete le taolo ya dipetlele tša bogareng bjalo ka mafelo a thomelo ya balwetsi a bosetšhaba.
- kaonafatša maano a peakanyo ya mafelo a maphelo le go akgofisa kabu ya mananeokgoparara
- maatlafatša phethagatšo ya mananeo a taolo le a thibelo ya HIV le AIDS, le thibelo ya bolwetsi bja mafahla (TB).
- katološa phihlelelo go ditirelo tša maphelo a thobalano le a pelego ka go kaonafatša go hwetšagala ga mekgwa ya thibelapelegi ye e fapafapanego.
- fokotša boimana bjo bo sa nyakegego go lebeletšwe kudu boimana bja bafsa ba mahlalagading
- phethagatša Lesolo leo le hlohleleditšwego ke Mokgatlo wa Dinagakopano tša Afrika (AU) ka ga Phokotšo e kgolo ya Mahu a Baimana le a Masea ka Afrika.

Mmušo o tla katološa ditirelo tša tlhokomelo ya mapheleo mo mengwageng ye e latelago ye mehlano ka go:

- aga dikliniki tše 213 le mafelo a tša mapheleo a setšhaba le dipetlele tše 43.
- tsošološa mafelo a tša mapheleo a 870 ka dileteng tše 11 tša NHI tše go dirwago tekodišo ya kgonagalo go tšona.
- oketša gabedi tlhahlo ya ngwaga ka ngwaga ya dingaka ka nageng le moše wa mawatle go fihla go tše 2 000 ka ngwaga.
- oketša gabedi palo ya batho bao ba alafšago ka dianthiretherobaerale go tloga go ba 2,4 milione go fihla go palo ye e lebeletšwego ya ba 5,1 milione.
- maatlafatša tekodišo ya TB le mananeo a kalafo go dihlopha tše di lego kotsing, go akaretšwa balwetsi bao ba lego ka sepetele ba 150 000 ba mafelo a ditirelo tša tshokollo, bašomi ba meepong ba 500 000 le palo ya batho ye e akanywago ya ba 600 000 ka metseng yeo go nago le meepo go yona.
- hlaba moento basetsana ka moka ba ka Kreiting ya 4 sehlare sa thibelamalwetsi kgahlanong le kokwanatlhoko Human papilloma, go fokotša kudu kotsi ya bona ya go fetelwa ke kankere ya molomo wa popelo ka moso.

Tše dingwe tša ditsenogare tšeoo mmušo o ikemišeditšego go di fihlelela ka 2019 di akaretša:

- go oketša dikholofelo tša mapheleo go fihla go mengwaga ye 63
- go fokotša dipalopalo tša mahu a bana ba ka fase ga mengwaga ye mehlano go tloga go a 41 ka 2012 go fihla go a 23 go masea ao a belegwago a phela a 1 000
- go fokotša dipalopalo tša mahu a masea go tloga go a 27 ka 2012 go fihla go a 18 go masea ao a belegwago a phela a 1 000
- go theošetša fase dipalopalo tša mahu a bomma ka nakong ya pelego go tloga go a 269 go ya ka fase ga a 100 go masea ao a belegwago a phela a 100 000.

Tšhireletšo ya tša leago

Lenaneo la tšhireletšo ya tša leago la kakaretšo, leo le arabelago le leo le tšwelago pele go ya go ile

Go kaonafatša kabu ya ditirelo tša tšhireletšo ya tša leago go batho bao ba nago le maswanedi, mmušo o beile dinepišo tše di latelago:

- Ka 2024, ditirelo tša maemo tša ECD di tla dirwa gore di hwetšagale le go fihlelewa ke bana ka moka ba mengwaga ya ka fase le bahlokemedi ba bona. Lenaneokakaretšo la ditirelo tša ECD le tla abelwa bana go tloga ge ba belegwa go fihla ge ba le go mengwaga e mene, go lebeletšwe kudu bao ba hlokago kudu.
- Ka 2019, bonyane 95% ya batho bao ba nago le maswanedi ba tla ba le thekgo ya tša leago ya go swana le tšelete ya kgodišo ya bana, tšelete ya thušo ya digole le phenšene ya batšofadi.
- Malapa ao a lego kotsing a tla fiwa dijo.

GO LWANTŠHA BOMENETŠA LE BOSENYI

Go netefatša gore batho ka moka ka Afrika Borwa ba bolokegile le gore ba ikwa ba bolokegile, mmušo o ikemišeditše go fihlelela dilo tše di latelago ka 2019:

- Go fokotša palo ya bosenyi bjo bo dirwago go batho bjo bo begwago.
- Go dira gore go bolokege gore batho ba sepele ba nnoši mosegare goba bošego.
- Go netefatša gore malapa a kgotsofaditšwe ke ditirelo tša maphodisa ka lefelong la bona le ka mokgwa wo dikgorotsheko di šomanago le go sekiša ba diri ba bosenyi.
- Go katanela go kaonafatša maemo a Afrika Borwa ka Dipalo palong tša Boditšhabatšhaba tša Maikutlo ka ga Go hloka Sephiri mabapi le Bomenetša.

Dinepišo tše di tla fihlelwa ka, magareng ga tše dingwe, go fokotša maemo a bosenyi bjo bo dirwago go batho; go netefatša gore go ba le lenaneo la toka mabapi le bosenyi leo le šomago gabotse le go ba le bokgoni, go realo e le go šireletša le go dira gore mellwane ya Afrika Borwa e bolokege; go Iwantšha bosenyi bja inthaneteng; go netefatša gore go ba le maemo ao a boetšego sekeng a ka nageng, le go Iwantšha bomenetša.

Go aga bokgoni bja go Iwantšha bosenyi

Bokgoni bja tlahhlobo ya ditopo le dinyakišio tša bosenyi bo tla kaonafatšwa, go akaretšwa go thibela bosenyi kgahlanong le basadi le bana.

Go fokotša go bušeletša go dira bosenyi goba go dira bosenyi gape, mmušo o tla oketša le go kaonafatša mananeo a tshwaollo go basenyi; go kaonafatša go tsenya ga batho bao ba lokollotšwego kgolegong ka go lebalelwga go ya ka metseng le go netefatša gore go ba ditlaišo tše mmalwa go batho bao ba lokollotšwego kgolegong ka go lebalelwga goba tše di dirwago ke bona. Lenaneo la toka mabapi le bosenyi le tia dirwa gore le šome gabotse kudu le gakaone.

Go maatlafatša go šoma gabotse ga maphodisa

Tirelo ya Maphodisa ya Afrika Borwa e tla holofelwa go arabela ditragalo tša bosenyi tše di begilwego ka lebelo gomme ya dira dinyakišio ka sephrofešenale.

Go šireletša mellwane ya rena

Mellwane ya Afrika Borwa e tla phengwa gabotse, ya šireletšwa le go dirwa gore e bolokege go fokotša ditragalo tše di sego molaong tša go putlaganya mellwane ya dinaga.

Go Iwantšha bomenetša

Mmušo o ikemišeditše go kaonafatša dipalopalo tša go bona molato basekišwa ba bomenetša bjo bo šiišago. Melao ya twantšo ya bomenetša e tla lekolwa leswa go aba dikotlo tše boima kudu, go šireletša batho bao ba begago bomenetšago akaretšwa bao ba lego ka lekaleng la phraebetele go maatlafatša boikemo bja ditheo tše twantšo ya bomenetša.

Lekala la Dinyakišio tše di Kgethegilego, Sehlophatšhomo sa Twantšo ya Bomenetša, Lekala la Go tšeela Batho Dithoto le ba di-Hawks ba tla Iwantšha bosenyi le bomenetša ka mafapheng ka moka a setšhaba.

TLHABOLLO YA DINAGAMAGAE, PEAKANYOLESWA YA NAGA LE YA TŠA TEMO LE TŠWELETŠO E SA HLAELEGO YA DIJO

Ditšhaba tša dinagamagae tša mafolofolo, tše di lekalekanago, tše di tšwelago pele go ya go ile tše di abago tšweletšo e sa hlaelego ya dijo go bohole

Go maatlatfatša tšweletšo e sa hlaelego ya dijo le bokgoni go tša temo, le go fokotša bohloki, kudukudu ka mafelong a dinagamagae tša kgale, mmušo o nyaka go:

- Oketša dipersente tša naga ye e nago le tšweletšo ye e lego ya batho bao ba hlokišitšwego dibaka mo nakong ye e fetilego go tloga go 11,5% ka 2013 go fihla go 20%.
- Netefatša gore dihekthara tše 7,2 milione (ha) tša naga ka moka di fetišetšwa go batho bao ba hlokišitšwego dibaka mo nakong ye e fetilego gomme e šomišwe gore e be le tšweletšo (ge go bapetšwa le dihekthara tše dimilione tše nne ka 2013).
- Fokotša dipersente tša malapa ao a lego kotsing go tlala go tloga go 11,4% ka 2013 go fihla ka fase ga 9,5%.
- Fokotša persente ya setšhaba seo se dulago ka fase ga maemo fasana a bohloki (R443 ka ditheko tša 2011) go tloga go 32,3% go ya ka fase ga 22%.
- Fokotša go hloka mešomo ga dinagamagaeng go tloga go palo ya bjale ya 49% go ya ka fase ga 40%.

Mmušo gape o tla šala morago dilo tše di latelago:

- Taolo ya naga ye e kaonafetšego le peakanyo ya sekgoba sa naga go tlo dira tlhabollo ye e kopantšwego ka dinagamagaeng.
- Peakanyoleswa ya naga ya go ya go ile ya photošetšo ya tša temo.
- Tšweletšo e sa hlaelego ya dijo ye e kaonafetšego.
- Tlhabollo le thekgo ya balemipotlana (ka sethekники, ditšelete le ka mananeokgoparara) go fotoša temo.
- Phihlelelo ye e kaonafetšego go mananeokgoparara le ditirelo tša dinamelwa tša bohole ka dinagamagaeng.
- Thekgo go dikgwebo le diintasteri tša dinagamagaeng tše di tšwelago pele go ya go ile.
- Peeletšo ye e kaonafetšego ka go šomeng ga ditšweletšwa tša temo, ka tlhabollo ya kgwebišano le phihlelelo ye e kaonafetšego go mebaraka le go ditirelo tša ditšelete tše di feletšago ka go hloma mešomo ka dinagamagaeng.

GO NETEFATŠA PHIHLELELO GO MADULO A BATHO A MALEBA LE DITIRELO TŠA MOTHEO TŠA BOLENG

Madulo a batho a go ya go ile le kaonafatšo ya boleng bja bophelo bja ka malapeng

Go fihlelela nepo ya madulo a batho a go ya go ile le boleng bjo bo kaonafetšego bja bophelo bja ka malapeng, dilo tše di tlago pele tša mmušo di akaretša:

- Kago ya dintlo tša maleba le boleng bja maemo a bophelo ao a kaonafetšego, mo e lego gore malapa ao a ka bago a 1,4 milione a dula ka dintlong tše mpsha goba tše di kaonafaditšwego ka 2019.
- Mmaraka wa dintlo tša madulo wo o šomago le wo o lekalekanetšego ka nepišo ya dintlo tše mpsha tše 110 000 tše di agwago ka mmarakeng wo di hlokegago ka 2019.
- Nepišo ya mebasepala ye 49 ye e rometšwego goba e filwego tumelelo ya go aga dintlo.
- Mangwalo a go šupa gore batho ke beng ba dintlo go dintlo ka moka tše mpsha tša sapsiti tše 563 000 le tšhalelomorago ya mangwalo a go šupa gore batho ke beng ba dintlo a 900 000 ka lenaneong la kago ya dintlo tša madulo leo le kopantšwego a tla fiwa batho.

• Kaonafatšo ya mafelo a mekhukhung e tla katološwa go fihlelela malapa a 750 000, go netefatša gore go ba le ditirelo tša motheo le mananeokgoparara ka mafelong a mekhukhung a 2 200.

Go netefatša gore go ba le dintlo tše di sa turego

Mmušo o tla lekola leswa didirišwa tša kabo ya sapsiti ya dintlo go hloheletša gore go be le madulo a batho ao a lego kaone kudu. O lebeletše gore go tla ba le dintlo tše di kopantšwego tše di rentišwago ke batho, tše di akaretšago go rentišwa ga batho ka dintlong tša ka morago. Phihlelelo go kadimo ya ditšelete tša go reka dintlo e tla oketšwa, kudukudu go bao ba thomago go reka dintlo.

Go agela ditšhaba dintlo

Mmušo o tla šomišana le mebasepala, bengmešomo le dihlongwa tša ditšelete go aba dintlo go badudi ba meepong.

Mmušo wa selegae wo o arabelago, wa maikarabelo, wo o šomago gabotse le gakaone

Go netefatša gore ditšaba di ba le ditirelo tša motheo tša go ya go ile le tše di tshephagalago mo mengwageng ye mehlano ye e latelago, mmušo o nyaka go:

- Oketša dipersente tša malapa ao a nago le phihlelelo go tirelo ya metse ye e šomago go tloga go 85% ka 2013 go fihla go 90%.
- Oketša dipersente tša malapa ao a nago le phihlelelo go tirelo ya kelelatšila ye e šomago go tloga go 84% ka 2013 go fihla go 90%, go akaretšwa go fedisha ga kelelatšila ye e šomišago dipakete ka mafelong a semmušo.
- Kgokaganya malapa a tlaleletšo a 1,4 milione go keriti magareng ga 2014 le 2019, le tlaleletšo ya dikgokaganya tše e sego tša keriti tše 105 000.
- Oketša maemo a tshepo ya setšaba le boitshepo go mmušo wa selegae go tloga go 51% ka 2012 go fihla go 65% ka 2019, ka ge go etšwe ke dinyakišio tša IPSOS.
- Kaonafatša dipoelo ka bottlalo tša tshekatsheko ya dipuku tša ditšhelete tša mebasepala, mo e lego gore bonyane 75% ya mebasepala e hwetša dipoelo tša ditshekatsheko tše kaone tša dipuku tša ditšhelete.

Pušo e kaone

Go tšwetša pele pušo e kaone, mmušo o ikemišeditše gape go:

- tšwetša pele go kgatha tema ga badudi ka pušong ya selegae.
- maatlafatša dithulaganyo tša pušo ya tirišano go thekga bokaone le go maatlafatša mebasepala.
- go šomiša mokgwa wa lebaka le letelele go tlhabollo ya bokgoni le kabo ya mabokgoni ka lefapheng la mebušo ya selegae.
- Kaonafatša boleng bja ditiro tša tshepedišo le taolo ya mebasepala, go akaretšwa ditiro tša merero ya bašomi le go ba thwala mešomong, taolo ya kabo ya ditirelo le taolo ya ditšhelete, le ditiro tša twantšho ya bomenetša.

Šireletša le go maatlafatša dithoto tša rena tša tikologong le methopo ya tlhago

Mmušo o ikemišeditše go netefatša gore go ba le ekonomi ye e tšwelago pele go ya go ile tikologong, yeo e kgonago go tšwela pele le ge maemo a klaemete a fetoga, go fokoletša fase go tšweletša khapone le go aga setšhaba sa toka mo mengwageng ye e tlago ye mehlano ka go:

- bea sekeng le go fokotša khaponetaeoksaetephokotšo ya 34% ka mešing ya khaponetaeoksaete go tloga go “tiro ka fao go tlwaetšwego” ka 2020 – (42% ka 2025).
- phethagatša dikarabelo tša phetogo ya klaemete
- oketša dipersente tša mabopo a mawatle go tloga go 22,5% ka 2013 go fihla go 27% ka 2019
- oketša go obamela ga meepo go Molao wa Meetse wa Bosetšhaba, wa 1998 (Molao wa 36 wa 1998), go tloga go 35% ka 2013 go fihla go 60% ka 2019.

Go šoma ka phetogo ya klaemete

Motšhelo wa khapone, ditekanyetšo tša khapone le thekgo go ditheknolotši tša tšweletšo ya khapone ya fase di tla tsebagatšwa go rarolla mathata a phetogo ya klaemete. Go hwelela ga methopo ya tlhago le go fela ga mananeokgoparara a phedišano ya diphedi le gona go tla rarollwa.

Melawana le mananeo a taolo ya tikologo le ona a tla netefatša gore naga, dinogo tše kgolo, mafelo a mabopong le mawatle a a šireletšwa.

Taolo ye e kaonafetšego ya ditlakala (go akaretšwa ditlakala tše di nago le mpholo, ditlakala tša tlhokomelo ya tša maphelo, dilahlwa tša go tšwa ka meepong, diela tša tlhago/leraga le lesesane le ditlakala tša kakaretšo/ tše thata) ke maikarabelo a rena ka moka go akaretšwa mmušo, lefapha la kgwebo le bakgathatema ka moka.

Godimo ga go rarolla mathata a tšhilafatšo ya moyo, mmušo o tla netefatša gore go ba le tšhireletšo ya meetse le go a kgoboketša ka fao go lokilego, go šireletša dinoka le mafelo ao a dulago a nelwa ke dipula.

GO BA LE SEABE GO AFRIKA E KAONE LE LEFASE LE LEKAONE

Hlama Afrika Borwa e kaone gomme o be le seabe go Afrika e kaone le lefase le lekaone

Go oketša peeletšo ya thwii ya dinaga tša ka ntle go tla ka Afrika Borwa le go oketša diromelwantle tša ka nageng, mmušo o tla:

- thekga ditshepedišo tša ka seleteng le tša ka khontinenteng go arabela le go rarolla mathata, go tšwetša pele khutšo le tshireletšo, go maatlafatša kopanyo ya dilete, go oketša kudu kgwebišano ya dinaga tša Afrika le go tšwetša pele tlhabollo ya go ile ka Afrika.
- oketša palo ya go goroga ga baeti bao ba tšwago dinageng tša ka ntle go feta ba 15 milione ka ngwaga ka 2017, le go oketša seabe se se oketsegilego sa boeti ka ekonoming go feta R125 bilione ka 2017.

Go tšwetša pele kgwebišano

Kgato ya 1 ya Sethalwa ya Tumelelano ya Dinaga tše tharo ka ga Kgwebišano ye e Hlokago Mellwane (FTA) e tla phethwa go kgontšha kgwebišano e kgolo ya dinaga tša Afrika, go hloma diintasteri le tlhabollo ya mananeokgoparara. Mmušo gape o tla ba le seabe go tekololeswa ya tema le go šoma ga Mokgatlo wa Metšhelo wa Borwa bja Afrika.

Afrika Borwa e tla thekga le go phethagatša diphetho tša Mokgatlo wa Dinagakopano tša Afrika (AU) le Makala a ona, go akaretšwa Kgorotsheko ya Afrika ka ga Ditokelo tša Botho le tša Batho. Naga gape e tla oketša go tšewa ga molawana wa diposo wa Afrika Borwa ka Khomišeneng ya AU le ka makaleng a AU go fihla go 60%.

Mmušo o tla tšwetša pele tlhabollo ya go ya go ile le kopanyo ya ka khontinenteng ka go tsenya tirišong Selekanse Seswa sa Tlhabollo ya Afrika. O tla netefatša gore maemo a bohlokwa a Afrika Borwa a a bontšhwang ka ditshepedišong tše di feletšago ka go hlongwa ga FTA ya ka khontinenteng.

Dikamano le dinaga tša ka ntle

Go tšwetša pele maikemišetšo a melaotshepedišo ya Afrika Borwa mabapi le dinaga tša ka ntle, mmušo o tla tšwetša pele tirišano ya Afrika Borwa ye e holago mahlakore ohle ka boleloko bja yona go le go rerišana le mekgatlo le dihlopha tša dinaga tše di ka Borwa bja ka fase ga ekhweitha.

O tla ikemišetša go godiša maatlafatšo ya ekonomi ya dinaga le dihlopha tša ka Borwa ka go oketša palo ya ditumelelano tša dinaga tše pedi tša tirišano tša Afrika Borwa ka ga ekonomi go tloga go tše 49 go fihla go tše 59. O tla tšwetša pele gape dikamano tša go hola mahlakore ohle le dinaga tša ka Leboa.

GO AGA NAGA YE E HLABOLLOGAGO LE YE E KGONAGO

Tirelo ya Setšhaba ye e šomago bokaone, ye e kgonago le ye e hlabollago

Sekolo sa Mmušo sa Bosetšhaba se tla goketša bašomi ba setšhaba bao ba nago le maitemogelo ka dikgorong go aba tlahlo ka mafapheng a bohlokwa ao a tlago pele a tshepedišo ya merero ya mmušo. Dikgoro di tla thekgwa go thwala le go hlabolla mabokgoni ao di a hlokago.

Kgoro ya Tirelo ya Setšhaba le Tshepedišo e tla thomisa ka setlamo sa tlahlo ya balaodi ba baswa, le setlamo sa go thwala bašomi bao ba sa tšwago go phetha dithuto go thuša dikgoro go thwala le go hlabolla bašomi bao ba sa tšwago go phetha dithuto bao ba nago le bokgoni le lerato la Tirelo ya Setšhaba.

Mošomo wa hlogo ya Tshepedišo ya Tirelo ya Setšhaba o tla hlongwa bjalo ka o mongwe wa mešomo ya Molaodipharephare ka Kantorong ya Mopresidente, gomme gwa ba le Balaodipharephare ka dikantorong tša Ditonakgolo tše di phethagatšago mošomo wo o swanago ka maemong a diprofense.

Dihlogo tša tshepedišo tša Tirelo ya Setšhaba go tla emelwa gore di, gareng ga mešomo ya tšona, go fa Mopresidente le ba taolo ya khuduthamaga keletšo ye e sa fetogego mabapi le go laola ditiragalo tša mešomo ya dihlogo tša dikgoro (di-HoD).

Kabinete e tla hlokombela mošomo wo o phethagatšwago ke di-HoD le balaodi ba bangwe ba godingwana ka nepo ya go netefatša gore go ba le maemo a godimo a sekeng ka boetapeleng ya tshepedišo ya mmušo.

Kantoro ya Mohlankedimogolo wa Bodiredi

Kantoro ya Mohlankedi wa Bodiredi ka Kgorong ya Ditšelete ya Bosetšhaba e tla maatlafatša go hlokemedišia gore ditshepedišo tša bodiredi bjo bo tšwago ka ntlo ga mmušo le ditheko di sepela gabotse, go netefatša gore go seketswa tšelete le go hloka sephiri, boleng bjo bokaone bja tšelete, le go obamela ditshepedišo le go ba le toka. Go kgopela ditirelo tša mmušo go tšwa ka ntlo ga mmušo go tla arolwa ka magoro.

Kgoro ya Ditšelete ya Bosetšhaba le Peakanyo, Tekodišo le Tshekatsheko ya Phethagatšo ya Mošomo di tsentše tirišong tshepedišo ya go hlokemedišia tefelo ya baabi ba ditirelo ka dikgoro tša bosetšhaba le tša diprofense.

Dikgoro tše di nago le mananeotefelo a magolo ao a lefšago morago ga nako di tla fiwa thušo ya go phethagatša ditshepedišo tša kgwebo tše di kaonafetšego go tšewa mohlala go dikgoro tše di šomago gabotse.

Mmušo o tla bea pele mafapha ao Theknolotši ya Tshedimošo e nago le bokgoni bjo bogolo kudu bja go kaonafatša phihlelelo ya ditirelo.

Bjalo ka karolo ya go tšwetša pele tirelo ya setšhaba yeo e nago le maitshwaro a makaone, bašomi ba mmušo le baemedi ba mmušo ba tla thibelwa go gwebišana le Mmušo. Se se tla thekgwa ka phethagatšo ye e

kaonafaditšwego ya Molawana wa Go Tsebagatša Seemo sa Ditšelete, tšireletšo ye e maatlafaditšwego ya bao ba begago bomenetša, le kabu ya thušo ya sethekni ki go dikgoro go laola maitshwaro bokaone.

Go arabela ga Tirelo ya Setšhaba go badudi le go bakgathatema go tla kaonafetšwa ka go tsošološa lenaneo la Batho Pele le go phethagatša Tšhata ya Tirelo ya Setšhaba.

TIRIŠANO YA SETŠHABA LE KAGO YA SETŠHABA

Setšhaba se se farologanego, seo se dirišanago go tša leago seo se nago le boitšhupo bjo bo swanago bja bosetšhaba

Naa o be o tseba?

Karolo ya 6 ya Molaotheo wa Repabliky ya Afrika Borwa wa 1996 e netefaletša maemo ao a lekanago go dipolelo tša semmušo tše 11, e lego Seafrikantshe, Seisemane, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sepedi, Sesotho, Setswana, siSwati, Tshivenda le Xitsonga.

Le ge go le bjale, o bolela gape ka dipolelo tše dingwe tše di bolelwago ka Afrika Borwa tše e lego, gareng ga tše dingwe, dipolelo tša Khoi, Nama le San, polelo ya matsogo, Arabic, German, Greek, Gujarati, Hebrew, Hindi, Portuguese, Sanskrit, Tamil, Telegu le Urdu. Dipolelwana tše mmalwa tša dihlophana le tša sethaka tša setlogo di akaretša Tsotsi-taal le Fanagalo.

Go tšwetša pele setšhaba se se akaretšago bohole, mmušo o tla re mo mengwageng ye e latelago ye mehlano wa netefatša gore:

- karolo ya batho bao ba nago le nepo ya gore dikamano tša merafe di a kaonafala e gola go fihla go 65% (go tloga go 40% ka 2011).
- dipalopalo tša tirišano ya setšhaba di hlatlogela go 90% ka 2019 (go tloga go 80,4% ka 2011).
- dipalopalo tša badudi bao ba nago le mafolofolo di hlatlogela go 85% ka 2019 (go tloga go 79% ka 2011).
- palo ya batho ba mengwaga ya ka godimo ga ye 18 bao ba tšwago ka mekgatlong ya bobotlana e hlatlogela go 10% ka 2019 (go tloga go 5% ka 2011).

Go hloma setšhaba seo se hlokago semorafe le kgethologanyo ya bong

Ditlhologelo le maitshwaro a molaotheo tše di lego ka gare ga Molaotheo di tla gatelelwago go hloma setlwaedi seo se šireletšago le go tšwetša pele ditokelo tša botho, tlhompho le seriti sa badudi ka moka. Tšomiso le tsebo ya maswao a bosetšhaba di tla maatlafatšwa.

Maswao a bosetšhaba:

1. Koša ya setšhaba – Nkosi sikelel'i-Afrika
2. Sefoka sa Bosetšhaba
3. Folaga ya naga
4. Phoofolo ya naga – Tshepe
5. Nonyana ya naga – Mogolodi
6. Hlapo ya naga – Kaljune
7. Letšoba la naga – Phrothea e kgolo
8. Mohlare wa naga – Mohweleretshipi

Ba kgašo, kudukudu SABC, ba tla gaša mananeo ao a tsebagatšago dikanegelo le dinepo tša Afrika Borwa ye e hlokago kgethologanyo ya bong, yeo e hlokago semorafe, ye badudi ba yona ba lekalekanago le ya temokrasi.

Diphapano ka go fihleleleng ga tlhokomelo ya maphelo ya boleng, thuto le tlhahlo, meetse ao a hlwekilego le kelelatšila ya maleba di tla fokotšwa, peakanyo ya naga ya nakong ya kgethologanyo e tla beakanywa leswa gomme meputso ya tša leago ya maatlafatšwa.

Badudi ba tla laletšwa go thuša go hlkomela kabo ya ditirelo, mola batswadi le bona ba tla hlholeletšwa gore ba be le mafolofolo kudu ka mekgatlong ya taolo ya dikolo.

Molao wa Tekatekano Mešomong, wa 1998 (Molao wa 55 wa 1998) o tla tsenya tirišong gabotse, gomme pušetšo ya naga le kaboleswa ya naga, le mekgwa ye mengwe ya maatlafatšo di tla dirwa.

Boitšhupo bja setšo le bja dipolelo

Dikanegelo di tla tšweletšwa go nolofatša go fodiša, tirišano ya setšhaba, kago ya setšhaba, ngangišano le tshephano. Tšomiso ya dipolelo tše di beetšwego thoko e tla oketswa.

Go dudišana mmogo go putlaganya merafe, sekgoba le maemo a batho go tla kgontšwa ka go:

- hloma dingangišano tša setšhaba tša go ya go ile
- kaonafatša dikgoba le ditirelo tša setšhaba
- hlatloša dipapadi ka go bobedi maemong a setšhaba le a dikolong.

Dikantoro tša diprofense tša DoC:

Profense	Nomoro ya Mogala
Kapa Bohlabela	043 722 2602
Foreisetata	051 448 4504/5
Gauteng	011 834 3560
Limpopo	015 291 4689
Mpumalanga	013 753 2397
Kapa Leboa	053 832 1378
Leboa Bodikela	018 381 7069/71
Kapa Bodikela	021 697 0145
KwaZulu-Natal	031 301 6787/8

Emeile: information@doc.gov.za

Wepsaete:

- www.poa.gov.za
- www.gov.za
- www.doc.gov.za

Mmogo re tšwetša pele Afrika Borwa